

ΦΑΤΙΚΗ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ ΚΑΙ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗ ΕΠΙΔΡΑΣΗ

Δημήτρης Κ. Μπάκας

Σοφότατα, οι Αρχαίοι Πρόγονοί μας είχαν επισημάνει ότι ο άνθρωπος είναι «**πολιτικό**», δηλαδή **κοινωνικό ον**, άλλως θεωρείτο «**ιδιώτης**» (idiot, στην αγγλική). Τον μονήρη βίο αντέχουν μόνον οι θεοί και τα ζώα. Ο άνθρωπος, μόνον κατά φαντασία μπορεί να θεωρήσει τον εαυτό του ως θεό! Εύκολα οδεύει προς τη ζωώδη συμπεριφορά. **Μόνον η Παιδεία καλλιεργεί την ανθρώπινη ποιότητα, ως κορυφή των έμβιων όντων.**

Η σημερινή δημοκρατική κοινωνία έχει **χαοτικό** χαρακτήρα. Παρά τα συστήματα που έχουν θεσμοθετηθεί για την εύρυθμη λειτουργία της, κατά βάση, πρωτανεύει το **ατομικό συμφέρον** έναντι του γενικού. Σε ένα **χαοτικό σύστημα, όλα συνδέονται με όλα μέσω αρνητικής και θετικής ανάδρασης!** Ένα γεγονός ελάχιστης σημασίας ασκεί επιρροή! Χαρακτηριστική κινέζικη παροιμία: «Το πέταγμα μιας πεταλούδας στη Βραζιλία μπορεί να προκαλέσει έναν κυκλώνα στο Τέξας»!

Στις μικρές κοινωνίες (οικογένειες, φυλές), η **δύναμη** έχει κύρια σημασία, γιατί κάθε άτομο ασκεί άμεσα μεγάλη επιρροή. Στις μεγάλες κοινωνίες, όμως, η **επιρροή του απλού ανθρώπου** θεωρείται **μηδαμινή**. Οι **υγιείς κοινωνίες** προσπαθούν να πετύχουν τη σταθερότητα του συνόλου με την **εξισορρόπηση της ελευθερίας και της δημιουργικότητας του ατόμου**. Οι αρχαιοελληνικές Πόλεις-Κράτη υπήρξαν ένα εξαιρετικό και μοναδικό **παράδειγμα εξισορρόπησης**. Λειτουργήσαν καλά για τους ελεύθερους πολίτες (χωρίς, όμως, τη συμμετοχή των γυναικών και των σκλάβων).

Η **δύναμη** μπορεί να βοηθάει στην κυριαρχία της φύσης, αλλά δεν ωφελεί για τον έλεγχο της **ανθρώπινης φύσης**. Οι σημερινοί **δημοκρατικοί ηγέτες** πρέπει να έχουν τη **δύναμη να πείθουν παρά να φοβίζουν!** Η **δύναμη συνοχής της δημοκρατικής κοινωνίας αναδύεται από την καλλιέργεια των αξιών της**. Στην εποχή μας οι **αξίες μας** έχουν ουσιαστικά παρακμάσει μπροστά στην **αξία της δύναμης** με συνέπεια να κυριαρχούν **ψυχωτικές καταστάσεις** σχετικά με τη **δύναμη**: του χρήματος, της πολιτικής, της προβολής... Αυτή η **ψύχωση** είναι το σύμπτωμα της **αίσθησης δικής μας αδυναμίας**. Παντού γύρω μας πανίσχυροι **οργανισμοί, κυκλώματα και συστήματα** μάς καταπνίγουν θανάσιμα. Νιώθουμε **αδύναμοι!** Και η επωδός είναι «**γίνε και εσύ ισχυρός!**»!

Και όμως, στις **μαζικές (χαοτικές) κοινωνίες** δημιουργούνται **ειδικές συνθήκες**, από τις οποίες αναδύεται αυτό που ονομάζεται «**δύναμη της αδυναμίας**». Αναπτύσσονται άπειρες δυνατότητες για **συνεργασία και αυτοματισμό**. Σχηματίζονται άπειροι **μικροί βρόχοι** που αναπτύσσονται σε μεγαλύτερους, που ονομάζονται «**οριακοί κύκλοι**». Οι οριακοί αυτοί κύκλοι μάς κάνουν να νιώθουμε **πιο αδύναμοι**, όταν είναι **κλειστοί** ή **πιο δυνατοί**, εάν είναι **ανοικτοί!**

Η κοινωνία μας, ως εάν «**συνονθύλευμα**», δεν έχει ουσιαστική συνοχή και είναι επιρρεπής σε **κλειστούς οριακούς κύκλους**. Συνσπειρώσεις, ως κλειστές ομάδες προκαλούν απομόνωση. Ο πιο επώδυνος κλειστός κύκλος είναι να «**οχυρωθεί**» κανείς **στον εαυτό του**, που οδηγεί στην κατάθλιψη. Στον κλειστό οριακό κύκλο (σύστημα), συνήθως, το κάθε μέλος χάνει ένα τεράστιο μέρος από το μεγαλύτερο αγαθό την **ελευθερία του!** Πιο **αδύναμος** νιώθει εκείνος που επιδιώκει να αποκτήσει μεγαλύτερη επιρροή. Οι κλειστοί οριακοί κύκλοι δεν αντιμετωπίζονται με ξέχωρες παρεμβάσεις. Συνήθως εκφυλίζονται ή περιθωριοποιούνται, καθόσον η κακή συνέργεια στηρίζεται σε μονολιθική ιδιοσυστασία. Αντίθετα, οι **ανοικτοί οριακοί κύκλοι λειτουργούν με υγιή συνέργεια μέσα σε δημιουργικό περιβάλλον**. Τότε αναδύεται η κοινή **δύναμη σύνθετης επίδρασης**.

Η **υγιής κοινωνία** είναι ένας **ανοιχτός οριακός κύκλος**, που κρατιέται σε συνοχή από ήπιες αρετές: Την κοινή **εμπιστοσύνη**, τον **σεβασμό** και το συναίσθημα του **συνανήκειν**. Προσέτι ασήμαντα χαρακτηριστικά παίζουν βασικότατο ρόλο: φιλοφρονήσεις, εξυπηρετήσεις, φροντίδα, ένα χαμόγελο, ένας χαιρετισμός στο δρόμο. Αυτά τα απλά χαρακτηριστικά που θεωρούνται επουσιώδη είναι **σημαντικότερα!** Ονομάζονται «**φατικός λόγος**» (Μαλινόβσκι) ή «**φατική επικοινωνία**». Συμβάλλουν **τα μέγιστα στη συνοχή της κοινωνίας!** Τότε αναδύεται η **θετική σύνθετη επίδραση**.

Σύνθετη επίδραση είναι εκείνη που ασκεί ο καθένας μας για καλό ή κακό, ανάλογα τι είμαστε. Η στάση και η υπόστασή μας ασκούν ευεργετική ή επιβλαβή επιρροή και τελικά διαμορφώνουν τη γενική ατμόσφαιρα, που αναπνέουμε όλοι μας. Φυσικά η προσωπική μας δύναμη δεν μπορεί να είναι προβλέψιμη. Το βέβαιο είναι ότι αποπνέουμε **θετική επίδραση**, όταν **συντρέχουν αρμονικά** η προσέγγιση της **αλήθειας**, η αγνότητα του **κάλλους** και η επιδίωξη του **ευρύτερου αγαθού**. Η **αλήθεια** προσεγγίζεται καλύτερα με ειλικρινή **δημιουργικό διάλογο** με το διπλανό μας. Ο κατάλληλος χρόνος αλλά και ο τρόπος έκφρασης συμβάλλουν τα μέγιστα στην **ευμένεια** και το **γενικό αγαθό υπερτερεί** πάντα του ατομικού. Ένα αγνό **χαμόγελο** ή μια καλή κουβέντα μάς ανεβάζουν ψυχολογικά, και προπαντός **δημιουργικά**. Τότε το **σύστημα κρατιέται ανοιχτό** και **αυτοοργανώνεται**. Τότε αναδύονται το **γνήσιο ενδιαφέρον** και η **καλή πίστη**.

Η **θετική επίδρασή** μας προαπαιτεί, οπωσδήποτε, **ταπεινοφροσύνη**. Είναι μια **ταπεινή ισχύς**, αλλά όταν συμπέσει με την ευμένεια του αληθινού γενικού καλού, καθίσταται απόλυτα **καθοριστική!** Συνιστά την ουσιαστική **«δύναμη της αδυναμίας»**. Η ζωή της ανθρωπότητας είναι γεμάτη από **ατομικά παραδείγματα**, που οδήγησαν σε βασικές αλλαγές στη ζωή λαών. Τότε **ακμάζει η ζωή!** Όχι με πνεύμα της άγονης αντιπαράθεσης, που απαιτεί βία ενάντια στη βία, αλλά με το πνεύμα της **δημιουργικότητας** στις κατάλληλες συνθήκες της στιγμής. Η **δημιουργική ανταπόκριση** είναι πάντοτε η **καλύτερη λύση**, γιατί είναι η **πιο αληθινή ευγενική και ήρεμη αντιμετώπιση της βαρβαρότητας**.

Τσως να **μη μάθουμε ποτέ εάν και πότε η επιρροή μας θα έχει κάποιο αποτέλεσμα!** Αρκεί να ενεργούμε με βάση την **αλήθεια**, την **ευαισθησία** και **γνώμονα το γενικό καλό**. Τότε νιώθουμε μια **πλήρωση**, **γιατί** εκτελούμε το καθήκον μας! Καμία αλλαγή, βέβαια, δεν γίνεται από ένα μόνον άτομο, όση ισχύ και εάν κατέχει, αλλά από την **ανάδραση της αλλαγής** μέσα σε ένα κρίσιμο μέγεθος του λαού. Ένα **μικροσκοπικό έργο** μπορεί να γίνει η αφορμή ενός **θαυμάσιου έργου**, που δεν μπορεί να πετύχει κανένα **ανδραγάθημα**.

Η **κοινωνική συνείδηση** (νοοτροπία) είναι ένα **ανοικτό σύστημα**. Σχηματίζεται από τη γλώσσα, τις κοινωνικές σχέσεις μας, και όλες τις καθημερινές αλληλοεπιδράσεις μας. Επηρεάζουμε με τη στάση μας, τα λόγια μας και τις πράξεις μας τα παιδιά μας, την οικογένειά μας, τους φίλους μας... Δεν υπάρχει συγκεκριμένη **στρατηγική** προσανατολισμού της ανθρώπινης φύσεως. Στο μαζικό χαρακτήρα της κοινωνίας μας κάθε μικρή ομάδα ανθρώπων, ακόμη και ένα απλό άτομο μπορεί να ασκήσει βαθιά και σύνθετη **δημιουργική επίδραση**. **Ο καθένας μας το μπορεί!!**

Αυτό εξαρτάται σε πολύ μεγάλο βαθμό **από εμάς τους ίδιους**. Από την προετοιμασία μας για να αντιμετωπίσουμε τις δυσκολίες που θα συναντήσουμε, οπωσδήποτε, στη ζωή μας. Η πιο αποδοτική και δημιουργική προετοιμασία γίνεται με την **ολιστική παιδεία**, που αποβλέπει στην καλλιέργεια ενός πλήρους **ολογράμματος αρετών**. «Η Παιδεία πάντα τα αγαθά φέρει!» (Σωκράτης).

Η Δημοκρατία απαιτεί **κοινωνική συναίνεση**, που είναι εφικτή μόνον μέσα στα όρια της **χρυσής τομής**. Εξαρτάται από εμάς το εάν θα κατορθώσουμε να αποκτήσουμε την αρετή της μεσότητας και να βαδίσουμε με αυτόν τον **χρυσό κανόνα**. Τότε θα γίνουμε **καλύτεροι πολίτες** και θα δημιουργήσουμε πιο **ωραίες οικογένειες** και **Πατρίδα** που θα είναι **σεβαστή από όλους**.

Η ωραίος Λαός μας, δυστυχώς, έχει ως πιο σοβαρό εχθρό, τη χρόνια καρκινογόνο **διχόνοια**, η οποία τροφοδοτεί την ανάπτυξη **κλειστών οριακών κύκλων**. Οφείλουμε να έχουμε, ως πρώτιστο πρόταγμα **τη χρυσή τομή**. Με απλά λόγια είμαστε υποχρεωμένοι να συμφιλιωθούμε μέσα στις αντιθέσεις μας. Να μάθουμε: Να θεωρούμε το διπλανό μας, ως **ισότιμο συνεργάτη**. Στο διάλογο να δεχόμαστε το μερτικό της **ευθύνης μας**. Ορθότατα καταργήθηκαν οι αυθεντίες, αλλά οφείλουμε **να μη θεωρούμε τον εαυτό μας ως αυθεντία**. Αυτό **σημαίνει ταπεινοφροσύνη**. Δύσκολο!

Δεν έχουμε δυστυχώς άλλη επιλογή. Οφείλουμε να **συνεννοηθούμε και να ενώσουμε τις δυνάμεις μας**. Να **αποκτήσουμε δύναμη πειθούς και όχι οργή επιβολής**.

Δημήτρης Μπάκας
Νοέμβριος 2020